

Advies aan Provinciale Staten		Uw contactpersoon S.Neeskens AD/STG
Tbv Statenvergadering d.d.	21-11-2022	Doorkiesnummer +31 235143032 neeskenss@noord-holland.nl
Commissie NLG		
Datum commissievergadering	24-10-2022	
Onderwerp: Voordracht Natuurbeheerplan 2023		1 november 2022 1 9

Advies commissie NLG:

de Voordracht Natuurbeheerplan 2023 als bespreekstuk door te geleiden naar PS van 21 november 2022.

Uittreksel van het concept-verslag NLG 24 oktober 2022:

11.c Natuurbeheerplan 2023

Het Natuurbeheerplan wordt jaarlijks geactualiseerd en bevat de kaders en de natuurdoelen voor de subsidiering van het natuurbeheer door de provincie. Het Natuurbeheerplan heeft ter inzage gelegen. De Nota van Beantwoording en het Natuurbeheerplan 2023 worden nu ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd.

Eerste termijn commissie

Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat het Natuurbeheerplan goed in elkaar zit. Natuurbeheer is topsport, lijkt het. Het wordt des te moeilijker nu de natuur steeds grotere aanslagen te verwerken krijgt op het gebied van stikstof, vies water, te lage waterstand en bouw van wegen en woningen in de omgeving. Over dat laatste maakt de SP zich ook grote zorgen. Wat te zeggen over de aanleg van een snelweg en een afslag midden in de natuur? En wat te zeggen over de nieuwe plannen voor woningen aan de randen van dorpen en steden. De SP vraagt de gedeputeerde hierop te reflecteren. De SP is van mening dat deze plannen de natuur nog verder op achterstand en zet en het maakt goed beheer van de natuur nog urgenter. Moet dit niet alvast verwerkt worden in het Natuurbeheerplan door intensiever beheer op te leggen? Gedeeltelijk komt GS daaraan tegemoet door beheerplannen te verlengen en te actualiseren. De SP heeft wel een probleem met het in toenemende mate doden van ganzen. De SP vraagt zich af of het mogelijk handiger is om ook over te gaan tot het veel sneller duurzaam maken van de omliggende industrie en het weren van vervuילend verkeer uit de gebieden. Kan de gedeputeerde ook hierop reflecteren?

De heer **Köhler** (JA21) memoreert dat in week 42 de fractievoorzitters een verzoek hebben gekregen van de Duinstichting om een column te schrijven voor hun website. De spreker zal de url van zijn column aan de commissie doen toekomen. De spreker citeert een aantal punten uit zijn column over het Aanvalsplan Grutto en het duinbeheer.

Aansluitend geeft de spreker aan een vraag te zullen stellen aan de boswachter – i.c. de gedeputeerde tijdens deze commissievergadering – tijdens het college wat PWN zal geven aan stakeholders en belanghebbenden op woensdag 26 oktober. Om 20.000–25.000 bomen te kunnen compenseren, zijn er 32.000 bomen nodig. Deze aantallen zijn niet op voorraad. Ook moet er bekend zijn waar het bos en welk type bos er aangelegd kan worden. In hoeverre is dit voorbereid in het plan? De spreker geeft aan dat een valse vraag aan zo'n boswachter zou zijn, maar het is, volgens de spreker, allemaal onverdacht, onverwacht en ongewenst.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft de volgende vragen:

- In deze stukken wordt aangegeven dat er na 2027 geen ANLb-contracten meer afgesloten kunnen worden. Het CDA vindt die beslissing voorbarig. Ook na 2027 kunnen ANLb-contracten in het NNN mogelijk nog van waarde zijn. Kan deze mogelijkheid opgehouden worden? Dan kan er tegen die tijd gekeken worden of ze ingezet zullen worden.
- Zijn de subsidies voor Vaarland nog mogelijk? Deze zijn noodzakelijk om dat natuurstype op die eilanden te behouden.
- Bij de zienswijzen zijn veel verzoeken tot ontgrenzing. De gedeputeerde geeft daarover aan dit mee te nemen bij de Omgevingsverordening. Het CDA gaat ervan uit dat de gedeputeerde zich in zal spannen om aan deze verzoeken gehoor te geven en waar mogelijk ook echt in te willigen.
- Als op de beheertypekaart verkeerde of onhaalbare typen zijn ingevuld, worden deze soms aangepast. Is er flexibiliteit mogelijk in de loop van de tijd daar nog aanpassingen op te doen, mocht dat nodig zijn?
- Het CDA heeft eerder aangegeven dat de uitbreiding van stikstofgevoelige plantensoorten geen nieuwe externe werking mag hebben. De gevraagde stikstofreductie mag daardoor niet nog verder vergroot worden. Hoe gaat de gedeputeerde dit voorkomen?
- Ook bij dit agendapunt uit het CDA haar zorgen over de beheergelden en of er na 2027 nog voldoende geld is voor het beheer.
- Sommige vergoedingen houden verband met het GLB, maar er is nog geen duidelijkheid over de exacte uitwerking van het GLB. Dat betekent dat de provincie van mensen vraagt een bepaald beheer te doen, zonder dat zij weten of dit wordt vergoed. Hoe gaat dit in de praktijk? Waar loopt de gedeputeerde dan tegenaan? Of accepteert iedereen dat?
- De totale kosten voor beheer in 2023 zijn € 28,8 miljoen en dat loopt op naar 2027 naar € 33,6 miljoen. Welk deel daarvan wordt door het Rijk gedragen en welk deel draagt de provincie?

Mevrouw **Hoogendoorn** (ChristenUnie) dankt voor het Natuurbeheerplan. In de bijlage bij het Natuurbeheerplan staat: "Het zou kapitaalvernietiging zijn om via het Programma Natuurnetwerk veel tijd en geld te steken in het realiseren van nieuwe natuur als dat vervolgens weer verloren gaat, omdat er geen adequaat beheer kan worden uitgevoerd". De PVV noemde het ook al: het afgraven van stukken land of eilandjes om daar natuur te realiseren. Dit gebeurt ook in Noord-Holland. Maar als er geen zekerheid is dat er goed beheer kan plaatsvinden, pleit de ChristenUnie ervoor het natuurbeheer bij de boeren te laten en hen daarvoor een adequate vergoeding te geven. Niets ten nadele van de medewerkers van de natuurorganisaties, maar de geloofwaardigheid van de provincie is hier in het geding. Kan de gedeputeerde hier een reactie op geven?

Tijdens het werkbezoek op 29 augustus aan het Kattendel werd duidelijk dat het voor de fietsers een grote ergernis is om daar niet door te kunnen fietsen. Een jaar geleden is er gestopt met het schoonvegen van het fietspad, omdat dat dweilen met de kraan open was. Het kost € 30.000 per jaar kost om het fietspad daar vrij te houden. Begrijpelijk dat dit vanwege de kosten niet meer gebeurt. Toch vindt de ChristenUnie dat de provincie dit anders zou moeten aanpakken. De ChristenUnie stelt voor eerst met betrokken partijen te bespreken wat de consequenties zijn van die beslissingen en dat dit ook gecommuniceerd wordt.

Statenlid **Cardol** (GL) sluit aan bij de vraag van het CDA inzake het ANLb. GroenLinks is benieuwd of het nieuwe NSP nu al helemaal verdisconteerd is in dit Natuurbeheerplan wat betreft de nieuwe maatregelen en vergoedingen. Daarnaast is GroenLinks benieuwd hoe de financiering van duurzaam agrarisch natuurbeheer in de toekomst wordt geregeld.

Een van de nieuwe dingen die ook met ANLb te maken hebben, is het agrarisch waterbeheer. Dit wordt ingericht met behulp van voorstellen vanuit de collectieven. Daarmee is GroenLinks akkoord. De spreker is benieuwd wanneer de maatregelen, die boeren gaan nemen om voor die gelden in aanmerking te komen, voldoende zijn? Hoe worden de resultaten gemeten? Hoe wordt de bewerkstelling van een goede toestand van al het water conform de kaderrichtlijn gerealiseerd?

De spreker heeft de column van de heer Köhler gelezen. Het is een interessant verhaal. De spreker is het op veel punten oneens. De spreker zal kijken of hij een column met mijn eigen mening daarnaast kan zetten.

Mevrouw **Strens** (D66) heeft de volgende opmerkingen:

- Overall ziet het Natuurbeheerplan er goed uit.
- D66 is blij dat water en klimaat zijn toegevoegd. Er wordt bijvoorbeeld straks ook geld ter beschikking gesteld voor agrariërs die hun percelen willen laten inunderen in het kader van klimaatadaptatie. Dit is een heel belangrijke weg om op te gaan, aldus D66.
- De provincie moet keuzes maken in die beschikbare middelen: wie krijgt het wel en wie niet? Op basis waarvan wordt besloten of een aanvraag wordt gehonoreerd of niet?
- D66 is blij dat er extra middelen vanuit het Rijk ter beschikking komen voor het Aanvalsplan Grutto. In het beheerplan is opgenomen naar welke gebiedskenmerken de provincie streeft. Dit zijn prachtige gebiedskenmerken, is D66 van mening. Hoe realistisch is het dat die gebieden op die manier gerealiseerd kunnen worden? Het zou jammer zijn om weer veel geld ter beschikking te stellen voor het beheer van weidevogels als daarmee niet het reproductiegetal van die vogels uiteindelijk omhoog gaat. De Rekenkamer heeft eerder al kritische rapporten geschreven dat het beheer ook effectief moet zijn.
- Vanaf 2025 ontstaat er een gat in de financiering. Het Rijk komt mogelijk nog met aanvullende middelen. Hoe beoordeelt de gedeputeerde deze tekorten?

De heer **Hollebeek** (PvdD) overweegt enkele moties in te dienen:

- In navolging van de motie Bromet in de Tweede Kamer wil Partij voor de Dieren een motie indienen om te kijken in hoeverre rewilding onderdeel zou kunnen uitmaken van het provinciale natuurbeleid, omdat het altijd over beheer en beheer gaat. De spreker is het niet helemaal eens met JA21 dat wensnatuur niet gewenst zou moeten zijn, maar er zijn nog meerdere vormen van natuur. De spreker wil ook de mogelijkheid voor andere vormen open houden.

- In het Aanvalsplan Grutto zijn twee gebieden overgenomen. De Partij voor de Dieren overweegt een motie om het maaien daar uit te stellen tot na eind juni, zoals door de Vogelbescherming ook wordt aangeraden.

Tot slot heeft de spreker nog een vraag. De provincie zou, omdat er nogal wat haken en ogen zaten aan de ontpachtingsregel, nog naar de Europese Commissie gaan om te kijken of daar nog wat mogelijkheden zijn. Wat is de stand van zaken daaromtrent?

De heer **De Wit** (VVD) steunt dit type beheer, wat de provincie al een aantal jaren voorstaat. De VVD benadrukt dat natuurbeheer vaak maatwerk is en dus ook een bepaalde flexibiliteit vraagt, ook van de kant van de provincie. De VVD roept op open het gesprek te blijven voeren en te kijken wat er wel kan, omdat het zonde zou zijn om daar waar energie zit bij mensen om hun bijdrage te doen aan dat natuurbeheer, dat te laten vastlopen in bureaucratie of dingen die op papier net iets anders uitpakken. De spreker spreekt zijn vertrouwen in de gedeputeerde uit.

De VVD sluit zich tot slot aan bij de vraag van D66 inzake de financiën.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) is niet enthousiast over het Natuurbeheerplan. Het door EU-wetgeving gedomineerde Natuurbeheerplan is nauw verbonden met het Natuurnetwerk Nederland, ofwel peperdure, boeren wegduwende tekentafelnatuur, aldus de spreker. Voor het agrarisch natuurbeheer is een nieuwe categorie klimaat toegevoegd naar aanleiding van de start van het GLB-NSP, het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid-Nationaal Strategisch Plan. In deze citeert de spreker Socrates: "onwetendheid is de bron van alle kwaad". De spreker is van mening dat er keuzes worden gemaakt op naar zijn mening onjuist informatie. Het is lastig dit te veranderen. Het is de spreker niet bekend wat de doelen zijn en waar de waarneembare resultaten van dit beleid en de investeringen zijn.

De PVV zal niet instemmen met de voordracht.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) spreekt namens de PvdA hun blijvende zorg uit over de inflatie, die ook bij dit beheerplan ongetwijfeld de kop op zal steken.

Heeft Provinciale Staten ooit onverkort haar steun of commitment uitgesproken voor het Aanvalsplan Grutto? Het oorspronkelijke plan van de heer Winsemius stelt dat er gejaagd mag worden op de predatoren van de grutto. Voor de spreker is de ene soort niet meer waard dan de andere. Daarom pleit de spreker ervoor terughoudend te zijn met de inzet van ingrepen die enerzijds de grutto beschermen, maar tegelijkertijd ten koste gaan van andere diersoorten.

Ten aanzien van de oproep voor het schrijven van een column is de spreker van mening dat de discussie in Provinciale Staten gevoerd moet worden en niet in een column van een particuliere organisatie.

Mevrouw **Strens** (D66) vraagt wat het PvdA wil bereiken met de filosofische oproep om terughoudend te zijn met ingrepen in de natuur die mogelijk ten koste gaan van andere diersoorten.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) wil dit dilemma onder de aandacht brengen en ook de reflectie van de gedeputeerde hierop horen. Ook heeft de spreker behoefte nog even meegenomen te worden in het proces waarmee het Aanvalsplan Grutto tot stand is gekomen: is dit onderwerp uitputtend behandeld i.c.

wordt het plan Winsemius onverkort overgenomen, terwijl mogelijk de resultaten in de provincie Noord-Holland anders kunnen zijn dan in andere provincies. Dat laat onverlet dat de grutto bescherming verdient, maar er “is so much more in the picture”.

De heer **Hollebeek** (PvdD) vraagt of het mevrouw Jellema bewust is dat het Aanvalsplan Grutto ook ten koste gaat van andere aspecten van de biodiversiteitsdoelen en klimaatdoelen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) is zich hiervan bewust. Daar worstelt de spreker ook mee: het ene is namelijk niet meer of minder belangrijk dan het andere. Het is goed hiervan bewust te zijn. De constatering is dat er weinig op wordt gereflecteerd.

Schorsing van 15.17 uur tot 15.24 uur

Gedeputeerde **Rommel** reageert op de inbreng en beantwoordt de vragen van de commissie in eerste termijn. Het Natuurbeheerplan is puur gericht op de verstrekking van de subsidie, benadrukt de gedeputeerde.

In reactie op de vraag van de SP over de wegen door de natuur geeft de gedeputeerde aan dat natuur soms om de wegen – rijks- of provinciale wegen – wordt gevormd. Bij provinciale wegen is het altijd zo dat de natuur altijd gecompenseerd wordt.

In het kader van milieuwetgeving en stikstof wordt gekeken naar het duurzaam maken van de industrie. Dat helpt de natuur ook als daarmee de stikstofuitstoot verminderd wordt. In dit kader noemt de gedeputeerde Olam, die al 86% van de ammoniakuitstoot verminderd heeft.

In reactie op JA21 geeft de gedeputeerde aan zich ook zorgen te maken over de grutto, met name vanwege de ouderdom van de grutto-paartjes. De Partij voor de Dieren haalde de Wet natuurbescherming aan waarin wordt gesteld dat de mens goed voor dieren moet zorgen. In dit kader noemt de gedeputeerde een voorbeeld van een boer die zijn land ging maaien, terwijl daar jonge grutto's in het gras leefden. Wanneer de boer twee weken later zijn gras zou maaien, zouden deze grutto's overlevingskansen hebben gehad. De gedeputeerde heeft daarop het voorstel gedaan voor een landelijke bewustwordingscampagne.

JA21 heeft in haar bijdrage aangegeven dat er weinig terechtkomt van het Weidevogelplan. De gedeputeerde is van mening dat er heel hard wordt gewerkt. Er zijn ook veel boeren die goed voor de weidevogels zorgen: het is hun levenswerk om de populatie te laten toenemen. Tegelijkertijd, de PvdA noemde het al, de predatoren, en het blijft ook mensenwerk. Ook noemt de gedeputeerde de continue afweging in de keuze voor ingrepen in de natuur. De gedeputeerde erkent dat weidevogels beperkte overlevingskansen hebben als in dat gebied ook vossen leven, maar dit is inherent aan de keuzes die worden gemaakt.

De provincie poogt het compenseren van bossen zoveel mogelijk in de buurt te doen. De gedeputeerde kijkt actief mee met de gemeenten en met degene die de bomen heeft moeten kappen naar de mogelijkheden.

Provinciale Staten heeft in 2015 besloten om per 1 januari 2023 de ANLb bij natuurgronden te verlagen. Maar in het kader van de realisatie van de NNN heeft de gedeputeerde Provinciale Staten gevraagd of het mogelijk is dit in zes geleidelijk af te bouwen. Als de natuur al eerder natuur was, wordt er al eerder natuurbeheer vergoed en wordt de ANLb – deze wordt jaarlijks samen met de collectieven vastgesteld –

gewijzigd in de SPNL-subsidie.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) constateert dat als besluitvorming lang van tevoren plaatsvindt, op dat moment niet altijd bekend is wat de consequenties zijn. Dit is hier een goed voorbeeld van. Wat is dan de reden waarom er in de stukken wordt gezegd dat het na 2027 niet meer mag en waarom wordt hier niet meer flexibel mee omgegaan?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt omdat dit zo door Provinciale Staten is besloten. Mocht Provinciale Staten dit willen wijzigen, kan hiervoor een voorstel worden ingediend. De gedeputeerde constateert er nu veel zaken spelen waar nu anders tegenaan gekeken wordt dan ten tijde van de vaststelling, zoals bij de NNN-realisatiestrategie.

De gedeputeerde vervolgt met de beantwoording van de vragen. Ten aanzien van Vaarland geeft de gedeputeerde aan dat de subsidie mogelijk is bij de graslandtypen en moerassen; bij de bossen niet, maar daar wordt wel naar gekeken.

De provincie gaat zorgvuldig om met begrenzen en ontgrenzen. Dit gaat op basis van ecologische toetsen. De eerste slag was om te kijken waar de onlogische begrenzingen waren. Dit blijft de provincie ook doen. Er worden veel verzoeken ingediend voor ontgrenzingen. Daar wordt altijd naar de kwaliteit gekeken. Niet iedere vraag wordt gelijk in de volgende ronde meegenomen, omdat er een goede ecologische toets plaats moet vinden en dat vraagt soms tijd.

Het CDA en de VVD hebben gevraagd in hoeverre er wordt gekeken naar flexibel natuurbeheer. De natuurkwaliteiten zijn net vastgesteld. De provincie is nog altijd in overleg met degenen die dat moeten doen, of daar wonen of werken: hoe kan de natuur zo gemaakt worden dat het allemaal te combineren is? Dat wil niet zeggen dat gewoon grasland voldoende is; er moet echt natuur worden gerealiseerd. De gedeputeerde heeft daar goede voorbeelden van gezien. In dit kader noemt de gedeputeerde de Ster van Loosdrecht. Na drie jaar intensief overleg ligt er nu een plan ter uitvoering. Dat is niet hetzelfde plan als wat er oorspronkelijk lag. Er is met een ecooloog gekeken wat daar mogelijk is. De dialoog is belangrijk. Als dat niet gebeurt, kan de provincie niet meedenken en wordt het een vervelend verhaal.

Gedeputeerde Zaal heeft de GLB in haar portefeuille. Zij heeft hier veel aandacht voor. De uitwerking van het GLB is inmiddels bekend. Dit is door boeren en natuur uitgewerkt. De uitkomsten daarvan zijn in het Natuurbeheerplan en ook in het Nationaal Strategisch Plan verwerkt.

In antwoord op de vraag hoeveel van de totale kosten van € 28,8 miljoen worden gefinancierd door het Rijk zal de gedeputeerde de commissie hierover schriftelijk informeren.

GS heeft met de minister gesproken over de uitbreiding van stikstofgevoelige plantensoorten. Dit wordt nog onderzocht. Er ontstaat namelijk een soort trap-op-trap-op. De gedeputeerde verwacht hier de komende tijd een antwoord op.

Provinciale Staten heeft € 45.000 beschikbaar gesteld voor het schoonmaken van het fietspad in het Kattendel als gevolg van kruierend duinzand voor een periode van maximaal vijf jaar. Ook bij Parnassia speelt een soortgelijk issue en is ook daar niet aan het begin van de weg aangegeven dat het niet mogelijk is verder te fietsen. Hier vraagt de gedeputeerde aandacht voor. Aanvullend geeft de gedeputeerde aan dat er

niet schoongemaakt zal worden bij Parnassia.

Het agrarisch waterbeheer wordt betaald tussen de waterschappen en de EU. Het collectief sluit daar een contract voor af, waarna vervolgens een contract met de boeren die dat beheer doen, wordt afgesloten. De waterschappen betalen mee, omdat zij daarmee ook de Kaderrichtlijn Water denken te ondersteunen. In antwoord op de vraag van D66 geeft de gedeputeerde aan dat de honorering van zo'n aanvraag wordt gebaseerd op de bepalingen in het openstellingsbesluit door de collectieven.

Het streven is om het aantal grutto's in stand te houden; de gebiedskenmerken zijn daaraan ondergeschikt. De provincie heeft haar eigen weidevogelplan, wat maakt dat het Aanvalsplan Grutto feitelijk overbodig is. De gedeputeerde heeft ook aangegeven aan de heer Winsemius dat de provincie Noord-Holland andere karakteristieken heeft dan de provincie Friesland, waar het Aanvalsplan Grutto op is geschreven. De provincie wil wel gebruik van de middelen die door het Rijk ter beschikking worden gesteld. Dat is ook de reden waarom de provincie de gebieden heeft aangewezen. Het geld is nog niet toegezegd vanuit het Rijk, maar de gedeputeerde vertrouwt er wel op dat dat zal gebeuren.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt wat de heer Winsemius hierop heeft geantwoord.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat de heer Winsemius zich hier niet van bewust was. Er is toegezegd dat hij dit nog een keer uit zou gaan schrijven. In de provincie Noord-Holland zijn de weidevogelleefgebieden met name in het NNN. In eerste instantie was dit een obstakel voor de financiering, omdat deze gelden waren bedoeld voor gebieden buiten het NNN. De gedeputeerde heeft de heer Winsemius gevraagd daar nogmaals naar te kijken.

Statenlid **Cardol** (GL) heeft uit het verhaal van de gedeputeerde begrepen dat de provincie haar eigen masterplan heeft, waar de middelen van Winsemius voor worden gebruikt. Uit het veld heeft de spreker begrepen dat het Aanvalsplan Grutto op een aantal punten verder gaat dan het Actieplan Weidevogels en ook op een aantal punten beter is. De spreker pleit ervoor in dit licht nogmaals naar het Aanvalsplan Grutto te kijken, uiteraard toegespitst op de situatie in Noord-Holland.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat hier al naar is gekeken. Dit leidde ook tot de conclusie dat de provincie Noord-Holland het Aanvalsplan Grutto niet nodig heeft, omdat dit in het weidevogelplan is opgenomen. Wel heeft de provincie de extra middelen van het Rijk nodig.

Statenlid **Cardol** (GL) geeft aan dat er veel kritiek in het veld is op het masterplan weidevogels en dat het Aanvalsplan Grutto beter is en verder gaat dan het provinciale plan. Daarom pleit de spreker ervoor om nogmaals het Aanvalsplan Grutto onder de loep te nemen en daar die punten uit te halen die niet in het provinciale plan zijn opgenomen.

Gedeputeerde **Rommel** zal in voorbereiding op de bespreking van het provinciale weidevogelplan het Aanvalsplan Grutto meenemen, naast de signalen die statenlid Cardol heeft gehad.

Statenlid **Cardol** (GL) zal deze punten buiten de orde van de vergadering delen met de gedeputeerde.

Het is gedeputeerde **Rommel** niet bekend wanneer het masterplan weidevogels is geagendeerd om in de

commissie te bespreken.

De heer **Hollebeek** (PvdD) heeft nog een onbeantwoorde vraag inzake de ontpachtingsregeling en het overleg met de Europese Commissie.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat er nog wordt gewerkt aan de ontpachtingsregeling en dat deze mogelijk verder wordt verbeterd.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of er meer beheer plaats zou moeten vinden als er meer activiteiten worden ontplooid. Om deze vraag meer kleuring te geven: er is eerder gesproken over de aanleg van natuur om wegen heen; er zijn plannen om in het landelijk gebied weer woningen te bouwen; Olam heeft een stikstofreductie toegepast van 85%, maar heeft inmiddels een last onder dwangsom ontvangen.

Gedeputeerde **Rommel** kan deze vraag van de SP niet goed duiden. Ter zake de aanleg van wegen en het bouwen woningen zijn regels die zijn vastgelegd in de Omgevingswet. Dit agendapunt is de bespreking van het Natuurbeheerplan. Het is juist de bedoeling dat er minder vervuild wordt, zodat de natuur robuuster, de natuur zichzelf in stand kan houden en het beheer daardoor makkelijker wordt. De gedeputeerde stelt voor deze vraag en de duiding daarop buiten de orde van de vergadering te bespreken.

Tweede termijn commissie

Mevrouw **Strens** (D66) heeft een vraag gesteld hoe de gelden voor water en klimaat worden verdeeld. De gedeputeerde antwoordde dat dit aan de collectieven is. Stel dat er meerdere collectieven zijn, hoe wordt in dat geval het geld verdeeld? Kan een collectief zelf een onderlinge verrekening maken?

Mevrouw **Hoogendoorn** (ChristenUnie) heeft vanuit het veld gehoord dat de vergoeding voor het agrarisch natuurbeheer niet wordt geïndexeerd. Dit gaat over de uitgestelde maaidatum specifiek. Dit is anders dan bij het ganzenbeheer waar wordt gekeken naar de actuele prijs voor het voer in kilo's. Kan de gedeputeerde dit toelichten?

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of de natuur robuuster wordt als er meer activiteiten worden ontplooid. De spreker is van mening dat dit niet mogelijk is. De spreker vraagt de gedeputeerde deze vraag alsnog te beantwoorden.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat de natuur robuuster wordt als er maatregelen worden genomen die ervoor zorgen dat de natuur herstelt en dat er geen schadelijke stoffen, zoals stikstof en methaan, in de natuur terechtkomt. Als de activiteiten worden uitgebreid, maar wel binnen de vergunning blijven, wordt het dus niet erger. Dat betekent ook dat er in de buurt van industrie enerzijds milieumaatregelen zijn en anderzijds dat er afspraken worden gemaakt over stikstof en het afvangen daarvan. In dat kader noemde de gedeputeerde eerder Olam, omdat dit bedrijf maatregelen heeft genomen ten aanzien van de uitstoot van ammoniak en ten gunste van de natuur.

De collectieven stemmen onderling de verdeling ten aanzien van water en klimaat af. Dat geldt ook voor het waterbudget en de waterschappen.

De gedeputeerde heeft gehoord dat de ANLb-gelden niet toereikend zijn. Er wordt wel geïndexeerd, maar de collectieven geven aan dat dit niet voldoende is. Dit is onderdeel van de onderhandelingen met Europa en wordt opgepakt door gedeputeerde Zaal.

Mevrouw **Hoogendoorn**(ChristenUnie) vraagt vanaf wanneer er wel geïndexeerd wordt.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat dit besluit voortkomt uit de onderhandelingen en dat zij op dit moment deze uitkomst niet kan wijzigen. De gedeputeerde kan wel deze signalen meenemen richting de Europese Unie.

De **voorzitter** constateert dat dit agendapunt voldoende is besproken. Dit agendapunt zal worden geagendeerd als bespreekpunt voor de eerstvolgende Provinciale Statenvergadering op 14 november 2022.